

OFFICIAL PRESS RELEASE

12 'Epeleli 2023

Na'e kei hoko atu pē 'a e holo e Hikihiki e Totongi Koloa 'i Fepueli 2023

Na'e pēseti 'e 8.7 'a e hikihiki fakata'u e totongi koloa fakalūkufua 'i he lipooti ki he Hikihiki e Totongi Koloa (CPI) 'o Fepueli. Ko e holo 'eni mei he pēseti 'e 9.7 'i he māhina kuo'osi', pea ma'ulalo ange 'i he pēseti 'e 9.1 'i Fepueli 2022. 'Oku hokohoko atu 'a e holo 'a e hikihiki e totongi koloa fakalūkufua mei' he tu'unga mā'olunga ko e pēseti 'e 14 'i Sepitema 2022. Na'e pehē 'e he Kōvana 'a e Pangikē Pule', Tatafu Moeaki, " 'Oku kei hoko atu pē 'a e ngaahi liliu ki he pa'anga fakalūkufua e fonua' mo e fokotu'utu'u ngāue fekau'aki mo e mahu'inga 'o e pa'anga Tonga 'i hono fakafetongi mo e ngaahi pa'anga muli' 'a ia ne hā 'i he Fokotu'utu'u Ngāue Fakapa'anga 'o Fepueli 2023, ko e taumu'a ngāue tu'ukimu'a ki hono holoki 'a e hikihiki e totongi koloa' pea 'e malava ke hokohoko atu e ngaahi liliu' 'o ka fiema'u ke fakasi'isi'i e ngaahi ola kovi 'i he holo e ivi fakatau 'a e ngaahi fāmili' kae taufefito kiate kinautolu 'oku masivesiva ange mo tu'u laveangofua".

2. 'Oku faka'atā ke fakamakehekehe'i 'a e ngaahi palani ngāue mo e Pule'anga' ki hono fakafaingofua'i 'a e nō ke tokonia 'a e ngaahi fe'amokaki 'i hono tuku mai e koloa' ki he kakai, mo fakavave'i 'a e tu'unga fakaakeake 'i he sekitoa ngoue', toutai, takimamata mo e fa'u koloa', pea mei' he ngaahi taumu'a ngāue 'oku fakatefito 'i he pa'anga fakalūkufua e fonua'. 'Oku mahu'inga 'aupito 'a hono fakamavahevahe'i 'a e ngaahi fa'unga ngāue ko eni' ke ta'ota'ofi ha holo 'ikai ha makatu'unga lelei 'a e tupu faka'ekonōmika. Ko e ngaahi tefito'i koloa 'eni na'e makatu'unga ai 'a e hikihiki e totongi koloa' 'i Fepueli 2023, mei he lahi taha ki he si'isi'i taha 'o 'enau tātaki kihe hikihiki e totongi koloa':

- i. Koloa me'akai fakalotofonua (pēseti poini 'e 2.2)
- ii. Koloa lolo, kasa, mo e 'uhila (pēseti poini 'e 1.7)
- iii. Koloa me'akai hū mai mei tu'apule'anga (pēseti poini 'e 1.3)
- iv. Koloa naunau langa (pēseti poini 'e 0.7)
- v. Ngaahi sēvesi fefononga'aki fakalotofonua', vaka tahi, mo 'ene ngaahi totongi feleti (pēseti poini 'e 0.6)
- vi. Ngaahi sēvesi falekai (pēseti poini 'e 0.4)
- vii. Koloa ki he fiema'u fakataautaha (personal care items; i.e. toiletries) (pēseti poini 'e 0.3)
- viii. Kava mālohi, tapaka, mo e kava Tonga (pēseti poini 'e 0.3)

3. Na'e si'isi'i 'a e koloa me'akai fakalotofonua 'oku fakatau atu' makatu'unga mei he lōloa ange 'a e uesia mei he Hunga-Tonga Hunga-Ha'apai' (HTHH) mo e ngaahi tāpuni 'o e Kōviti-19. Na'e hiki mā'olunga 'a e totongi e koloa ma'u'anga ivi', makatu'unga mei he fakautuutu 'a e hikihiki e totongi lolo fakamāmani lahi koe'uhi' ko e tau 'i 'lukuleini'. 'I he taimi tatau, na'e uesia 'a e ngaahi koloa hū mai mei tu'apule'anga' makatu'unga mei hono uesia 'e he Koviti-19 'a e halanga fakatupu'anga koloa fakamāmani lahi mo e fefononga'aki vakatahi'.

4. Kaekehe, 'oku 'i ai 'a e ngaahi faka'ilonga 'oku fakalalakala 'a e ngaahi halanga fakatupu'anga koloa fakamāmani lahi', pea na'e holo 'a e totongi lolo fakamāmani lahi' 'o a'u mai ki Ma'asi 2023. 'Oku lele lelei pe 'a e ngaahi poloseki langa' pea 'oku fakafuofua ke fakaakeake 'a e sekitoa ngoue 'o fakalalakala ai hono tuku mai e koloa me'akai fakalotofonua. 'Oku fakafuofua ke hokohoko atu pe 'a e holo 'a e hikihiki fakata'u e totongi koloa fakalūkufua ki he tu'unga fe'unga ko e pēseti 'e 5 'i he kongā hono ua 'o e ta'u 2023. Kaekehe, 'oku malava ke uesia 'a e fakafuofua'ni 'o ka hoko ha ngaahi hiki fakatu'upakē ki he totongi lolo fakamāmani lahi' pē ko ha ngaahi fakatamaki fakaenatula. Na'e pehē 'e Kōvana Moeaki, " 'E hokohoko atu pē 'a e taumu'a ngāue 'a e Pangikē Pule' ki hono holoki 'a e hikihiki e totongi koloa 'i Tonga', ko e kongā 'o e taumu'a ngāue ki hono pukepuke e tu'unga ma'uma'uluta fakapa'anga' mo hono malu'i e ivi fakatau 'o e ngaahi fiema'u tefito 'a e ngaahi fāmili 'oku masiva mo tu'u laveangoufa".

Ki ha ngaahi fakamatala fakaikiiki kataki 'o fetu'utaki ki he:

Va'a 'Ekonōmika

Telefoni: (676) 24 057

Fekisimeili: (676) 24201

Meili 'Elekitolōnika: nrbt@reservebank.to